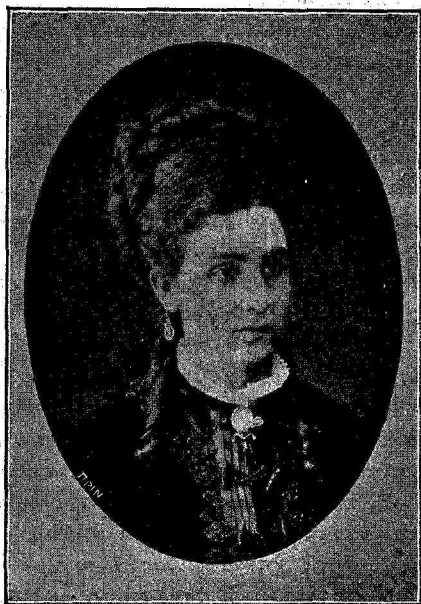

ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΣΟΥΤΣΑ

Ανῆλθε τὴν σκηνὴν τῷ 1857

('Εκ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Ν. Ι. Λάσκαρη).

ΠΙΠΙΝΑ ΒΟΝΑΣΕΡΑ

Ανῆλθε τὴν σκηνὴν τῷ 1862

ΦΕΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

ΗΛΙΟΣ καθόλου δὲν ἐφάνη. Τὸ φαῖν φῶς, ποῦ χύνεται μελαγχολικά μέσα 'ς τὸ στενὸ καὶ μακρὸ δωμάτιο, δὲν φθάνει ἕως τὸ βάθος, καὶ τὸ ἀφίνει σχεδὸν σκοτεινόν.

Μόνον ἀγάλματα, ποῦ εἰς τὰ μέτωπά των ἐπάνω πλανᾶται σὰν ζωογόνος ψυχῇ, ἡ ὥρεια ιδέα, καὶ φυτὰ ὑπάρχουν μέσα εἰς αὐτὸν τὸν μικρὸν νικόν· μερικά ἀρχαῖα ἀγγεῖα διὰ νὰ δέχωνται ἄνθη καὶ λυχνίαι, ποῦ τὴν νύκτα χύνουν γλυκὺ καὶ μυστηριώδες φῶς· τίποτε ἄλλο. Ἐδῶ κισσοί, ποῦ περιβάλλουν τὰς βάσεις, ἀναρριχῶνται εἰς τοὺς τοίχους· ἐκεῖ ἄλλοι ἀπό ὑψηλὰ κρεμασμένα δοχεῖα, χόρατα ὑπὸ τὰ φυλλώματα, ρέουν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἡ γυμνότης των στολίζεται.

Ὅταν ὁ ἥλιος εἰσβάλλῃ ἐκεῖ μέσα, σκιαὶ καὶ φῶτα παίζουσιν τὰ πλέον ἀπρόοπτα καὶ τρελλὰ παιγνίδια. Οἱ θεοὶ ἀγάλλονται, ζοῦν... Τὴν νύκτα, ὅταν αἱ λυχνίαι ἀνάπτωνται, εἶναι θεῖα φαντασμαγορία. Οἱ κισσοὶ πληθύνονται, δακρύ-

νουν... Οἱ τοῖχοι ἀπομακρύνονται· οἱ θεοὶ ἀλλάζουν ἐκφράσεις καὶ στάσεις σχεδόν... Κινούνται· ἱλαρύνονται, σκυθρωπάζουν, μειδισῶν, σοβαρεύονται, εὐσπλαγχνίζονται, εἰσακούουν, εἰρωνεύονται, πρηγοροῦν. Καὶ ὅσον αἱ λυχνίαι τοποθετοῦνται εἰς ἄλλας θέσεις, τόσον αἱ ἐκφράσεις των ποικίλλουν. Τώρα εἶναι χωρὶς καμμίαν ἐκφρασιν· ἄψυχοι, γύψινοι. Μὲ τὸ θαμβό φῶς ἦλθε καὶ ἡ θλίψις καὶ ἀπλωσε ἐπάνω των τὸν φαῖν της πέπλον.

Σιγὴ καὶ ἡρεμία χύνεται ἐκεῖ μέσα, μαζὺ μὲ τὸ ἄρωμα τῶν τελευταίων γιγασμιῶν, ποῦ μαραινόνται εἰς τὰ πόδια τῆς Ἀφροδίτης.

Ἐξαφνὴ ἡ πόρτα ἀνοίγει καὶ μία νέα ἔρχεται. Μειδιῶσα, τὸ πρῶτο βλέμμα ρίπτει εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Τὸ μειδίαμα ὅμως παγώνει 'ς τὰ χεῖλη της. Ὁ Φοῖβος ἀλαμπής ὥστε καὶ τὴν βλέπει.

Κυττάζει τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐναλλάξ. Παγωμένοι ὅλοι· κανεὶς δὲν τῆς λέγει τίποτε. Μόνον ὁ Ζεὺς ἐκεῖ 'ς τὴν σιγὰ φαίνεται ἐκτάκτως συνοφρυωμένος καὶ ἀγριωπός.

Ἀόριστη μελαγχολία, σχεδὸν φόβος τὴν κατελαμβάνει. Νομίζει ὅτι ἐνεκρώθησαν, τὴν ἐγκτελεῖψαν αὐτοὶ οἱ μόνοι φίλοι, οἱ μόνοι σύντροφοι τῆς ψυχῆς της...

Μόνον τὴν Ἀθηνᾶ δὲν παρετήρησε καθόλου. Ἐκεῖ σὲ μία γωνία, κάτω ἀπὸ τὴν σκιά, ποῦ ἀπλωνε πυκνὸς κλάδος ἐρεϊκής, ἦτο ἀόρατη τὴν ὥραν ἐκείνη. Ἄν ἦτο κάπου ὑψηλὰ, θὰ ἐσχίζε μὲ τὴν κορυφὴ τῆς περικεφαλίας της καὶ τὸ χρυσὸ της δόρυ τὸ φαῖον πέπλον τῆς θλίψεως, καὶ θὰ τῆς ἔλεγε κάτι· τι, ποῦ ἐκείνη θὰ ἐδιάβαζεν ἐπάνω 'ς τὸ μέτωπό της· ἀλλὰ...

Αἰσθάνεται μόνον, ἐρήμωσιν γύρω της· καὶ ἡ δυσθυμία της αἰζάνει μὲ τὰ ρίγη, ποῦ τῆς προσενεῖ ἡ ἠλεκτρισμένη ἀτμοσφαῖρα.

Θὰ βρέξῃ· σκέπτεται.

Καὶ ὁ Ζεὺς ποῦ μόνον διμυλεῖ, βροντοφωνεῖ. Προμηνύεται καταιγίς!

Κυττάζει ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Ἡρεμία. Τὰ χρώματα εἶναι νεκρωμένα. Ὁ Ὑμηττός βαρὺς, ζοφερός.

Ἀκόμα ἓνας χρόνος ἔσθυσε...

Ἀπέθανεν ἀκόμα ἓνα καλοκαίρι!..

..

Βιαστικά καὶ φλύαρα περνοῦν τὰ πουλιὰ ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Ἐξαφνὰ ἓνα δυνατὸ φύσημα ἀνέμου τὸ ἀνοίγει, γεμίζει τὸ δωμάτιον ἀπὸ σύννεφα σκόνης.

Ἐνας σπουργίτης, ποῦ ὁ ἀνεμὸς παρέσυρε, ἔμεινε μέσα. Ζητεῖ νὰ τὸν κάμῃ νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἐκεῖνος προχωρεῖ εἰς τὸ βάθος καὶ κρύπτεται εἰς τὸ πλέον πυκνὸ φύλλωμα.

Κλείει τὸ παράθυρο καὶ παρατηρεῖ ἔξω. Δὲν διακρίνει τίποτε. Οὔτε ὁ Ὑμηττός φαίνεται οὔτε τὰ πεῦκα, οὔτε τὸ δένδρο, ποῦ εἶναι ἐμπρὸς εἰς τὸ παράθυρο. Μόνον τὴν κορυφὴ ἑνὸς κυπαρισιοῦ μόλις διακρίνει, ποῦ γέρνει πρὸς τὴ γῆ καὶ πάλι σηκώνεται, σὰν νὰ δέεται ἀπελπισμένο. Σιγὰ σιγὰ ὅμως χάνεται καὶ αὐτό. Ὁ οὐρανὸς ἐρημώθη μὲ τὴ γῆ. Ὁ Αἴολος ἔλυσε ὅλους τοὺς ἀσκούς του.

Ἀκουμβᾷ τὸ μέτωπό της ἐπάνω εἰς τὸ τζάμι καὶ παρακολουθεῖ τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀγρίαν ὀρχήστρα τῶν στοιχείων, ποῦ διευθύνει ἡ θύελλα.

Οἱ ἄνεμοι σφυρίζουν ἄλλοι ὅςεῖς σὰν κλαρινέττο, ἄλλοι λεπτοὶ σὰν πύφερα, καὶ ἄλλοι, ποῦ περνοῦν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰς καπνοδόχους, θλιβεροὶ σὰν σκυλί, ποῦ κλαίει τὴν νύκτα.

Αὐτοὶ τῆς ἐνθυμίζουν τὸ μέρος τῆς φγκότας εἰς ἓνα κοντσέρτο τοῦ Chopin καὶ μελαγχολεῖ περισσότερο, καὶ ἡ συμφωνία τῆς φαίνεται ἀκόμη πενθιμωτέρα.

Τὰ κλαδιά τοῦ δένδρου, ποῦ τρίζουν, κτυποῦν πότε σὰν τύμπανο καὶ πότε σὰν νότες στακάτες κοντραμπάσου. Ἐνας κρότος ἀργός, ξηρός, μονότονος, ποῦ δὲν ἐννοεῖ ἀπὸ τί προέρχεται, τῆς ἐνθυμίζει ἓνα andante μιᾶς σονάτας τοῦ Beethoven, ποῦ κάθε νότα τοῦ μπάσου τὴν παρομοιάζει μὲ ἤχον ἀξίνης, ποῦ ἀνύγει τάφο, καὶ

τὸ κάθε κτύπημα τὸ αἰσθάνεται σὰν σφυρί, ποῦ κτυπᾷ 'ς τὴν καρδιά της.

Τὸ καλοκαίρι ἀπέναν, κηδεύεται· ὅλα τὰ θερινὰ ἄνθη ἔγειναν σάβανό του. ..

Σύννεφα ἔρχονται· σύννεφα μαῦρα, πυκνὰ σύννεφα. Κι' ἐνῶ διαβαίνουν ἀργά, βαρειά, ὀρρατοὶ Μαινάδες ὁρμοῦν καὶ τὰ καταξέσχίζουν, καὶ γεμίζει ὁλος ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὰ ράκη των, καὶ αἱ σκιὰ τῶν δίδουν ἀκόμα πένθιμωτερο καὶ ἀγριώτερο χρῶμα εἰς τὴν συνουσίαν.

Ποιοῦν τὰ ξεσχισμένα σύννεφα, καὶ ἀνυλονται εἰς δάκρυα. Ἡ ἀτμοσφαῖρα ὑγραίνεται, πυκνὴ διήχθη θολώνει τὰ πάντα, καὶ ὁ οὐρανὸς φαίνεται βαρὺς καὶ χαμηλὸς σὰν θόλος ἀπὸ μολύβι, ποῦ ὅλον ἐκτεταίνει βάρειά, βαρειά.

Καὶ τὸ πρῶτο μέρος τῆς συμφωνίας ἀποτόμως μεταπίπτει εἰς diminuento, καὶ τελειώνει σὰν πνοή, ποῦ φεύγει ἀπὸ ψυχορραγούντος χεῖλη. Καὶ τὴν πάλιν διαδέχεται πένθιμη ἡρεμία, ποῦ μόνον αἱ ἀστραπαί, σὰν συκρατοῦμενοι λυγμοὶ σπασμωδικὰ ταραύσσουν, ἕως ὅπου καταπαύσουν καὶ αὐταί.

Κάποιο μυστήριο φαίνεται νὰ πλανᾷται, καὶ τὰ πάντα μένουν μαρμαρωμένα καὶ ἄφωνα.

..

Χονδραὶ καὶ ἀραιαὶ σταγόνες κτυποῦν στὰ τζάμια, σὰν μπαγκέττα εἰς τὸ ἀναλόγιο, σημειοῦν ὅτι τὸ δεύτερο μέρος τῆς συμφωνίας ἀρχίζει· καὶ μετ' ὀλίγας στιγμᾶς μὲ μανιώδη ὁρμήν ἡ θύελλα διευθύνει τὴν ὀρχήστρα τῆς πλουσιωτέρα τώρα μὲ τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο.

Ἀστραπαί, ποῦ τυφλώνουν, σχίζουν τὸν ἀέρα· ἀπαίσια βρονταὶ καὶ κεραυνοὶ σείουν τὴ γῆ· ὀρμητικὴ βροχὴ κτυπᾷ τὰ πάντα ἀλύπητα. Ἢ δὲν διακρίνεται· χεῖμαρροι θολοὶ τὴν σκεπάζουν.

Πόσαι καλύβαι θὰ κατέρρευσαν, καὶ πόσαι πτωχαὶ ζωαὶ θὰ ἐχάθησαν καὶ ὅ,τι ἀφῆκεν ἐκείνη, ὅταν κουρασμένη πλέον κοπάξῃ, θὰ τὸ παρέσυρεν ὁ ἀγριὸς ἀνεμὸς, ποῦ τότε λαμβάνει νέαν ὁρμήν καὶ μυκάται ἀπαίσια.

Καὶ ἡ συμφωνία τῶν στοιχείων ἐξακολουθεῖ μὲ αὐξάνον ἀγριο μεγαλεῖο.

Ἡ Φύσις δὲν φαίνεται ὅτι κλαίει, ὀλοφύρεται διὰ τὸν θάνατο τοῦ καλοκαιριοῦ, ἀλλ' ὅτι ἀπελπισμένη μαίνεται.

Ἀκουμβισμένη εἰς τὸ παράθυρο ἀκίνητη, μὲ τὸ μέτωπο παγωμένο ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ τοῦ ψυχροῦ τζαμιοῦ, ἀφίνει τὰ δάκρυά της νὰ ρέουν ἐλεύθερα. Αἰσθάνεται σὰν ἓνα χεῖρ νὰ τῆς σφίγγῃ τὴν καρδιά καὶ ἄλλο τὸν λαιμό. — Ἔχει καὶ αὐτὴ νεκρούς νὰ κλαύσῃ.

Κλείει τὰ μάτια, καὶ βλέπει εἰς τῆς ψυχῆς της τὸν ὄριζοντα ἐρείπων, ποῦ ἔχουν ὅψι ἀλλόκοτη παλαιοῦ νεκροταφείου.

Εἶναι τὰ μαγικά παλάτια, πού εἰς ἀνθοστολισμένους τόπους κάτω ἀπὸ ρόδινο οὐρανὸ ἔκτιζε ἀπὸ μικρὸ παιδί καὶ ἔκλειε μέσα ὄνειρα χρυσά, πού τὰ συντρώφειαν ἐλπίδες, πού τραγουδοῦσαν γύρω των γλυκὰ τραγούδια.

Ἐνα ἕνα ὅμως Μάγαιρα σκληρὰ μὲ σιδερένια χέρια ὅλα τὰ κατέστρεψε. Πᾶνε τὰ παλάτια! Τὰ ὄνειρα ἐτάφησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια, καὶ ἡ ἐλπίδες τρομαγμένες ἐπτερυγίσαν...

Λουλούδια τώρα πλέον δὲν ἔχει πουθενά, οὔτε χλωρὸ χορτάρι φυτρώνει ἐκεῖ ἐπὶ μνημόνεα. Παντοῦ μόνον ἀγκάθια ἀπλώνονται, γι' αὐτὸ ὅσον εἰμπορεῖ, πετᾷ ὑψηλά...

Ἀνοίγει πάλιν τὰ μάτια. Τώρα πλέον ἄνεμος δὲν φυσᾷ· ἡ ὁρμητικὴ βροχὴ ἔπαυσε· τὰ σύννεφα φεύγουν βιαστικά, σὰν νὰ τὰ διώκη κανεῖς.

Ἡ θύελλα ἐξητλημένη τελειώνει τὸ δεῦτερο μέρος τῆς συμφωνίας καὶ παρχωρεῖ τὴν θέσι τῆς εἰς τὴν Γαλήνην.

Τὸ δένδρον τώρα ἐκεῖ ἐμπρὸς εἰς τὸ παράθυρον εἶναι ἐντελῶς γυμνόν. — Ἀπέθανε τὸ καλοκαίρι!

Ὅλα τὰ φύλλα τῶν θερινῶν δένδρων καὶ θάμνων ἔστρωσαν τὸ μνημὸν του!

Ὅλα τὰ θερινὰ ἄνθη ἔγειναν σάβανόν του!

Ἡ Φύσις ἔκλαυσε, ἐπένθησε, ἐξεθύμανε, ἐπαρηγορήθη. Τὸ πένθιμο ἐμβατήριο μετὰ τὴν κηδεία διαδέχεται χάρμοςνον...

Τί κι' ἂν ἀπέθανε τὸ καλοκαίρι;...

Ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς· ἔχει τὸ πλέον εὐθυμὸ γαλάνον χρῶμα. Μικρὰ ῥάκη ἀπὸ σύννεφα φεύγουν, ὅλο φεύγουν, σὰν πένθιμες ιδέες, πού διασκεδάζονται...

Ὁ Ὑμηττὸς εἶναι φαιδρὸς, ἐλαφρὸς. Ἐπάνω ἔς τὰ ὀλοπράσινα πεῦκα καὶ τὰ ἄλλα δένδρα τοῦ ἄλσους ἡ σταγόνες τῆς βροχῆς λάμπουν σὰν δάκρυα μέσα σὲ μάτια, πού τὰ πλημμυρεῖ χαρά.

Ἡ Φύσις ὅλη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Γαλήνης καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἰριδος, ἡ ὁποία ὑψώνεται μεγαλοπρεπῆς ἐπάνω ἀπὸ τὸν Ὑμηττὸν καὶ διαγράφει τὸ τόξον τῆς εἰς οὐρανὸν διαχυέστατον, τονίζει ὕμνον ὅλο ἡρεμία καὶ φῶς, πού γεννοῦν νέαι ἐλπίδες...

Γιὰτὶ νὰ αἰσθάνεται τὸ σιδερένιο χέρι νὰ τῆς πιεῖ τὴν καρδιά καὶ τὸν λαιμό;

Γιὰτὶ τόση γαλήνη νὰ μὴν ἔχη τὴ δύναμι νὰ καταποαῖν τὴν τρικυμίαν τῆς ψυχῆς τῆς, γιὰτὶ τόσο φῶς νὰ μὴ φωτίσῃ τὸν σκοτεινὸ τῆς ὀρίζοντα;

Ἀποτόμως ἀφίνει τὸ παράθυρον. Κἄτι τι τὴν πνίγει· πρέπει νὰ ξεθυμάνῃ κι' αὐτή.

Νευρικὴ, ἀνοίγει μία θήκη, πού ἔχει σχῆμα μικροῦ φερέτρου· πέρνει σπασμωδικὰ τὸ ὄργανον, πού ἐκοιμᾶτο ἡσυχὰ ἐκεῖ, γονατίζει ἐμπρὸς εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, πού περιβάλλει τώρα χρυσὸς φωτοστέφανος, προσηλώνει μὲ ἔντασι τὸ βλέμμα τῆς εἰς τὰ μάτια του, σὰν νὰ ζητῇ νὰ ροφήσῃ ὅλο τὸ φῶς, πού χύνει αὐτὴ ἡ ιδέα, καὶ τονίζει ἕνα πικρὸ καὶ σπαρακτικὸ θλιβερὸ παράπονον.

Ἡ ψυχὴ ἐκείνη εἰς τὴν ἀνοιξί τῆς ζωῆς θρηγεῖ, γιὰτὶ αἰσθάνεται φθινοπώρων πένθη..

Τὸ δοξάρι κλαίει, κλαίει μὲ λυγμούς. Τὴν ἡρεμὴ ἀτμοσφαῖρα τοῦ δωματίου συγκλονεῖ ἡ ἀπελπισία.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως ὁ παροξυσμὸς παρέρχεται καὶ ἡ δοξαριὴς γεινόνται μαλακώτερες, παρακλητικῆς.

Ἐξαφνα ἀκούει νὰ σείωνται οἱ κλάδοι τῆς ἐρείκης. Παρκτηρεῖ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἀνακαλύπτει τὸν σπουργίτη, πού δειλά, δειλά ἐπρόβαλλε ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἀσπίδα τῆς Ἀθηνῆς, ὅπου εἶχε κηταφύγει...

Ἡ Θεὰ δλόφωτη, λαμπρὰ αὐτὴ τὴν ὥρα τὴν κυττάζει μὲ τὸ μειλίχιον καὶ σοβαρὸ μειδιάμα τῆς. Εἶναι γι' αὐτὴ σὰν μία ἐμφάνισις ἀπὸ τὸ πρῶτὸ δὲν τὴν εἶχε καθόλου ἰδεῖ.

Προσηλώνει τὸ βλέμμα τῆς εἰς τὸ μέτωπόν τῆς... Κάτι διαβάζει ἐκεῖ.

Μετὰ μικρὰν παύσιν, τὸ δοξάρι, πού ἐναῖρια ἐκράτει, περνᾷ ἐπάνω ἔς τῆς χορδῆς ἀργά, σιγά, τόσο ἡρεμα, πού ὁ σπουργίτης δὲν φοβεῖται, καὶ τολμᾷ καὶ κάθεται ἔς τὸ χέρι, πού τὸ σύρει καὶ ἡ λεπτὴ μελωδία, πού χύνεται, εἶναι θωπευτικὴ σὰν γαλήνη...

Παρηγορημένη καὶ μὲ νέες ἐλπίδες σηκώνεται. Ὁ σπουργίτης τὴν ἀκολουθεῖ.

Ἀνοίγει τὸ παράθυρον κι' ἐκεῖνος μὲ κελάρημα χαρᾶς πετᾷ ἔξω.

Ἡ Φύσις τώρα τῆς μειδιᾷ...

Μειδιᾷ κι' ἐκείνη...

Καὶ ἀγκαλιάζονται τὰ μειδιάματα μέσα ἔς τοῦ φθινοπώρου τὴ γαλήνη...

ΜΟΙΡΑΙΑ

♣ ♣ ♣ ♣

ΜΕΙΔΙΑΜΑΤΑ

Ὁ δάσκαλος (θυμωμένος διότι τὸν διακόπτουν, ἐνῶ παραδίδει) Μόλις ἀνοίξω τὸ στόμα μου, ἀμέσως μιλάει ἕνας βλάκας!

★

Ἀπ' ἔξω ἀπὸ ἕνα σπῆι εἶνε συγκεντρωμένοι πολλοὶ περίεργοι.

Διαβάτης πλησιάζων ἐρωτᾷ.

— Συνέβη κανὲν δυστύχημα;

— Μάλιστα, κύριε· γίνεται γάμος.

